

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

на тему:

«Освітнє середовище: єдність форми та змісту як імператив ефективності »,
здобувача ступеня доктора філософії

Бондаренко Наталії Петрівни
з галузі знань 03 – Гуманітарні науки
за спеціальністю 033 – Філософія

1. **Актуальність теми** дисертаційного дослідження Бондаренко Наталії Петрівни пов'язана з тим, що семантичний діапазон освітнього середовища як сукупність смислових і значенневих маркерів цієї буттєвої сфери викликає чимало нарікань з приводу формалістичної обмеженості й понятійної вузькості, яка стає на заваді розумінню справжнього потенціалу освітнього середовища, його інструментальних можливостей і фактичних функціональних повноважень. Поширена в наш час система змістовних координат формалізує суто кількісні параметра функціонування освітнього середовища, натомість якісні аспекти (на кшталт смислу, покликання, мети, місії, візій, цінностей і врешті-решт значень) освітньої процесуальності виявляються неохопленими.

Надання пріоритетного значення формальним ознакам освітнього середовища, підміна критеріїв якості критеріями кількісними, а також зосередження уваги на другорядних факторам вочевидь не сприяє ефективності та якості освітнього процесу – особливо в контексті місійного покликання вищої освіти, яке кожним університетом світового рівня маніфестується як безальтернативний цільовий орієнтир. Відтак, виникає очевидна потреба добудови **формальних функціонально-інструментальних опцій освітнього середовища сучасності пріоритетами змістовними і якісними, когерентними покликанню освіти, її місії і візії.**

2. **Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.**

Напрямок даної роботи відповідає темам наукового дослідження «Філософія науки, техніки, архітектури в гуманістичному вимірі» (2021р.) та «Актуальні проблеми науки, техніки і архітектури» (2024р.).

Тема дисертації пов'язана з українсько-польським проектом "Оцінка вибраних історичних житлових масивів (у Кракові та Києві), що виникли на основі теорії Ебенезера Говарда «Місто-сад» з точки зору сучасних вимог еко-міста" в питанні аналізу освітнього середовища закладів освіти на обраному масиві.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності «033 – Філософія».

3. **Наукова новизна одержаних результатів** полягає у обґрунтування доцільності позиціонування освітнього середовища в єдності

форми та змісту як імперативної умови ефективності. Сміслову квінтесенцію наукової новизни утворюють такі положення, що виносяться на захист:

Вперше:

– концептуалізовано положення, відповідно до якого закріплення пріоритетного статусу за формальними ознаками освітнього середовища, підміна критеріїв якості критеріями кількісними не сприяє ефективності та якості освітнього процесу, тому актуалізується необхідність добудови **формальних функціонально-інструментальних опцій освітнього середовища сучасності пріоритетами змістовними і якісними, когерентними місії, покликанням, родовому призначенню освіти;**

– обґрунтовано пріоритетність значення суб'єктного статусу освітнього середовища для перспектив його ефективності: від освітнього середовища очікують не безапеляційного слідування у фарватері тенденцій, притаманних конкретній епосі й конкретному суспільству, а кваліфікованого осмислення небезпек і формулювання аргументованих пропозицій щодо виходу з кризових ситуацій і подолання негативних тенденцій.

Уточнено:

– змістовну демаркацію місій та візій закладів освіти: якщо місії віддзеркалюють покликання, призначення, вектори і преференції розвитку закладів освіти, то візії пов'язані з позиціонуванням, яке конкретизується в цільових пріоритетах і набуває прикладного втілення у форматі освітніх програм (ОП);

– концептуальний засновок із приводу того, що ефективність освітнього середовища значною мірою визначається ефективністю мислення й світогляду, культивованого освітнім середовищем. Більше того, від якості й ефективності мислення істотно залежать перспективи як особистісного, так і суспільного розвитку загалом. Наведена особливість і водночас закономірність актуалізує цільовий пріоритет культивування філософської культури мислення, розуміння світу й життя як системної взаємозумовленості причинно-наслідкових зв'язків.

Поглиблено:

– концептуальний підхід, згідно з яким позиціонування університету як професійного, культурного і дослідницького центру визначає триєдину цілісність тих завдань, що стоять перед системою університетської освіти: здійснення професійної підготовки, освіти людини і підготовки її до дослідницької діяльності. Взаємозумовленість і взаємопотенціювання цих завдань зумовлюють інтелектуальну атмосферу й сам дух університетської освіти;

– тезу про те, що в контексті потреб суспільства знань і наукової функції університету пріоритетного значення набуває фактор інтелекту як якісної сукупності пізнавальних ресурсів та ефективності мислення загалом і його наукових опцій зокрема. Саме генерування і капіталізація інтелекту постає тією місією, яка безвідносно до місійних і візійних відмінностей набуває універсального значення для університетів як репрезентантів топ-рівня освітнього середовища;

– обґрунтування такої причинно-наслідкової зумовленості: оскільки особистість є основним імпаکت-фактором суспільного розвитку, то саме реалізація пріоритету особистісного розвитку має бути цільовим орієнтиром освітніх практик. **Освітнє середовище є сукупністю можливостей, умов і засобів розвитку особистості, а рівень і динаміка особистісного розвитку втілюють єдність форми і змісту освітнього середовища як імперативу його ефективності.**

Набуло подальшого розвитку:

– положення, згідно з яким ефективність освітнього середовища на процесуальному, результуючому та ресурсному рівнях визначається комплексною взаємодією світоглядних, змістовних, особистісних, організаційних та технологічних умов (факторів);

– твердження, відповідно до якого аспект рейтингування закладів вищої освіти не варто переоцінювати, бо в абсолютній більшості випадків він зводиться до комерційної експлуатації фактору престижу, а до ефективності освітнього середовища і якості освіти має вельми віддалений стосунок. Замість того, щоб наділяти фактор рейтингування гіпертрофованим значенням, варто фокусуватися на якості системи в цілому й зосередити пріоритетні зусилля на тому, щоб академічні програми університетів акредитували органи Міжнародної акредитації на конвенційно погоджених принципах;

– концептуальна симетрія такої логічної і функціональної послідовності: оскільки освіта загалом, а її університетський рівень зокрема й насамперед є втіленням значного втіленням соціального ресурсу, то не випадково, що в наш час окрім освітньої та наукової функцій виокремлюють також соціальну функцію (місію) університету, пов'язану із потребою підвищення інтегральної якості соціуму і спрямовану на вдосконалення соціальної структури суспільства.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації визначається змістовними здобутками виконаного дослідження. Наукові положення дисертації слугують теоретико-методологічною основою для концептуального висновку, відповідно до якого закріплення пріоритетного статусу за формальними ознаками освітнього середовища і підміна критеріїв якості критеріями кількісними не сприяє ефективності та якості освітнього процесу, тому актуалізується необхідність добудови **формальних функціонально-інструментальних опцій освітнього середовища сучасності пріоритетами змістовними і якісними, когерентними місії, покликанню, родовому призначенню освіти.**

Одержані наукові результати надають сфері знань про освітнє середовище та імперативні передумови його ефективності аргументаційної, критеріальної та теоретико-концептуальної переконливості. Висновки дослідження можуть бути використані для подальших наукових досліджень, у навчальних курсах із філософії освіти, соціальної філософії та філософії історії, педагогіки, культурології та психології.

Дисертація містить науково обґрунтовані теоретичні результати, які мають істотне значення для галузі знань 03 – Гуманітарні науки.

5. Особистий внесок авторки полягає в тому, що сформульовані в дисертаційній роботі положення та висновки отримані внаслідок самостійного дослідження, а одержані наукові результати є самостійною науковою працею, у якій висвітлено власні ідеї та розробки авторки, що дали змогу виконати поставленні завдання.

Виконане дисертаційне дослідження містить теоретичні й практичні положення та висновки, сукупність яких генерує істотний внесок у систематизацію уявлень про ефективність освітнього середовища, яка віддзеркалює співвідношення результату (ефекту) освітнього процесу та ресурсів, витрачених на його досягнення. Авторка переконливо доводить, що **ефективність освітнього середовища на процесуальному, результуючому та ресурсному рівнях визначається комплексною взаємодією світоглядних, змістовних, особистісних, організаційних та технологічних умов (факторів)**. Основні положення та результати дисертаційної роботи одержані автором особисто, що засвідчується низкою одноосібних публікацій.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі філософії Київського Національного університету будівництва і архітектури, науковий керівник – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії КНУБА, Чорноморденко І.В.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, зроблено висновок, що дисертаційна робота Бондаренко Н.П. є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень. За результатами антиплагіатної перевірки некоректних запозичень виявлено не було. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

6. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача.

За результатами досліджень опубліковано 20 наукових праць, у тому числі: 5 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 2 – у періодичному науковому фаховому виданні інших держав, яке цитується у реферативній базі «Scopus» та «Web Of Science»; 13 тез наукових доповідей в збірниках матеріалів міжнародних конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бондаренко Н.П. Досвід організації дошкільного освітнього середовища Великої Британії. Просторовий розвиток, (6), 379–385. (2023). ISSN 2786-7269(Print), ISSN 2786-7277 (Online) . (фахове видання України категорії «Б»)

2. Бондаренко Н.П. Освітнє середовище: єдність форми та змісту. Вища освіта України. Київ, 2023. Вип.4. С. 40-49. ISSN 2078-1016 (Print /друковане видання). (фахове видання України категорії «Б»)

3. Бондаренко Н.П. Освітнє середовище сучасності як предмет світоглядної демаркації. Освітній дискурс: збірник наукових праць. Київ, 2023. Вип.47 (12). С. 87-101. ISSN print 2522-9699; ISSN online 2616-5007. (фахове видання України категорії «Б»)

4. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Організація сучасного освітнього середовища дошкільної освіти (ранній вік). Том 38 № 2 (2023): Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. Збірник наукових праць. № 2 (38) 2023, с.115-119 (фахове видання України категорії «Б»)

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище.

5. Таран, Г., Бондаренко, Н., Чорноморденко, Д., Богатирьов, Д., Спиридонов, М. і Матвіїв, В. 2023. Сучасні інноваційні технології в рамках підготовки майбутніх фінансистів. Financial and credit activity problems of theory and practice. 3, 50 (Чер 2023), 468–476. ISSN 2306-4994 (print), 2310-8770 (online). (фахове видання України категорії «А», SCOPUS, Web of Science)

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище в закладах підготовки майбутніх фінансистів.

6. Бондаренко Н. П. Концептуальні контрверзи освітнього середовища як світоглядний виклик. Культурологічний альманах, 2024, (1), с. 167–176. ISSN: 2786-7250 Online ISSN: 2786-7242 Print. (фахове видання України категорії «Б»)

7. Taran, G., Chornomordenko, D., Bondarenko, N., Bohatyrov, D., & Spiridonov, M. (2022). The main aspects of teaching in the context of the development of the educational environment and culture at universities. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 15(34), e17256. <https://doi.org/10.20952/revtee.v15i34.17256> e-ISSN 2358-1425 (Web Of Science).

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Бондаренко Н.П., Спіридонов М. Ю. Чорноморденко І. В. Дистанційна освіта в Україні: недоліки і переваги.. Сучасний стан та перспективи аграрної сфери в Україні / Зб. наук. праць / наук.ред. В.С. Лукач – Ніжин, 2020. – с.58-61

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище в закладах освіти під час дистанційного навчання.

2. Бондаренко Н.П. Проблеми та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / редкол. М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. М. Слюсар, О. В. Чаплінська [та ін.]. – Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2021. – 121-123 с.

3. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Аспекти впливу віртуалізації на соціалізацію дітей раннього дошкільного віку. Цифрова реальність у

глобальній системі людина-суспільство [Текст] : збірник наукових праць / за загальною редакцією Л. Г. Дротянко. – Київ : НАУ, 2021. – с.10-12.

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище в закладах дошкільної освіти.

4. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Професійний саморозвиток в системі дошкільної освіти. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. / НІОУ ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Друкарня Мадрид, 2021. – 295-296 с.

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище в закладах дошкільної освіти.

5. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Методика раннього розвитку в системі дошкільної освіти Японії. «Стратегія розвитку агропромислового сектору: глобальні виклики і національні тенденції» Зб. наук. праць наук.ред. В.С. Лукач – Ніжин, 2021. – с.169-171

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище.

6. Бондаренко Н.П., Chornomordenko I., Voloshkina O., Mogan N., Spiridonov M., Stavroiani S. Manifestation of the basic dialectics laws in slope processes as exemplified by the Poshtova Square reconstruction in Kyiv. Third EAGE Workshop on assessment of landslide hazards and impact on communities 20-23 September, 2021, Odesa, Ukraine (Scopus)

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище.

7. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Методи і засоби комунікації в підготовці майбутніх педагогів. Глобальні трансформації у сфері культури: виклики сьогодення. Матеріали Міжнародної наукової конференції (м. Львів, 29-30 жовтня 2021 р.). – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. – с. 149-150.

Особистий внесок здобувача: текстова частина про вплив освітнього середовища на підготовку фахівців.

8. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Становлення педагогічної науки раннього розвитку дитини. Гуманітарний дискурс у перспективі XXI століття: методологічні засади. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 5-6 листопада 2021 р. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. 86-87 с.

Особистий внесок здобувача: текстова частина про вплив освітнього середовища на ранній розвиток дитини.

9. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Освітнє середовище як умова розвитку дітей раннього, дошкільного віку. Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали IV Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю (17 листопада 2021 року) до 75-річчя з дня створення Організації Об'єднаних Націй з питань

освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). – Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2022. – 66-69с.

Особистий внесок здобувача: текстова частина про освітнє середовище.

10. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Ранній розвиток дитини в праці Я.А.Коменського «Материнська школа». Філософія науки, техніки і архітектури в гуманістичному вимірі. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м.Київ, 12-13 листопада 2021 року). Частина 1. – К.:КНУБА, 2021. – 148-150с.

Особистий внесок здобувача: текстова частина про ранній розвиток дитини.

11. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Ранній розвиток дитини як основа сучасної освіти. VI Міжнародна науково-практична конференція «Знання, Освіта, Освіченість» Феномен успіху Китаю: світоглядні та технологічні аспекти, м.Вінниця 10-11 жовтня 2022р.

Особистий внесок здобувача: текстова частина про вплив освітнього середовища на ранній розвиток дитини.

12. Бондаренко Н.П. Проблеми створення якісного освітнього середовища у дошкільних закладах освіти під час війни та у післявоєнні роки. Міжнародна науково-практична конференція «Руйнівні наслідки війни в Україні: Перспективи подолання та відбудова» м.Київ, КНУБА. 4 листопада 2022р

13. Бондаренко Н.П., Чорноморденко І.В. Дослідницький університет – крок до інновацій у підготовці майбутніх фахівців. Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали V Міжнародної конференції (17 листопада 2022 року) до 20-річчя з дня створення кафедри професійної освіти КНУБА. – Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2023. – 47-49 с.

Особистий внесок здобувача: текстова частина про інновації в підготовці майбутніх фахівців.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Бондаренко Н.П. «Освітнє середовище: єдність форми та змісту як імператив ефективності», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам пп. 5, 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КНУБА зі спеціальності 033 – Філософія.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу «Освітнє середовище: єдність форми та змісту як імператив ефективності», подану Бондаренко Наталією Петрівною на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 033 – Філософія, до захисту.

2. Головою спеціалізованої вченої ради призначити:

– доктора філософських наук, професора Гоцалюк Аллу Анатоліївну, професора кафедри філософії Київського національного університету будівництва і архітектури;

Рецензентами призначити:

– кандидата філософських наук, доцента Хавроненка Василя Дмитровича, доцента кафедри філософії Київського національного університету будівництва і архітектури;

Опонентами призначити:

- доктора філософських наук, професора Триняк Майю Вікторівну, професора кафедри філософії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

- доктора філософських наук, професора Ярошенко Аллу Олександрівну, завідувача кафедри соціальної політики Інституту соціальної роботи та управління Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

- доктора філософських наук, старшого наукового співробітника Самчука Зореслава Федоровича, головного наукового співробітника відділу політичної культури та ідеології Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України

Рішення прийнято одногосно (за – 14, проти – немає, утримались – немає).

Головуючий розширеного засідання кафедри кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії КНУБА

Костянтин ПОКОТИЛО

Секретар розширеного засідання кафедри кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії КНУБА

Ганна ТАРАН

Підписи К.М.Покотило та Г.П.Таран засвідчую Секретар вченої ради КНУБА

Микола КЛИМЕНКО